

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica štev. 5.

Telefon št. 423.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Markov protokol.

RAZKRINKANI IN RAZGALJENI
VODITELJI SLOV. LJUDSKE
STRANKE.

Takozvani „Markov protokol“, ki je od aprila sem strašil po Jugoslaviji, je objavljen in ni tedaj nobena skrivnost več. Objavil se je, ker je g. Radić to zahteval in pretil, da ga objavi sam na svojo pest, če bi se druge stranke branile. Tako je bila g. dr. Korošcu vzeta vsaka možnost, zaprečiti objavo in je hitel v Karlove Vari, da od daleč opazuje efekt te njemu ne preveč ljube činjenice.

Pred nami leži torej Markov protokol. Pečamo se z njim le v toliko, v kolikor se tiče Slovenije, odnosno edine slovenske stranke, ki je pri tem protokolu sodelovala. To je bila SLS. In Markov protokol je sijajen dokument njene popolne politične nesposobnosti in nepoštenosti. Slovensko ljudstvo razvidi iz te listine, kako nečuvstvo je bilo osleparjeno po stranki, kateri je dne 18. marca t. l. zaupalo skoro soglasno svojo usodo! Ob enem pa tudi vidi celo duševno revščino njenih voditeljev, ki so popolnoma nesposobni za politična pogajanja in niti onega ne znajo varovati, kar hočejo doseči. Brez sramu pa zahtajajo ono, po čemur ljudstvo hrepeni in kar so ljudstvu slovesno obljubovali, ko so mu izvabljali volilne kroglice za svoje skrinjice.

Podajmo se v stvarno analizo Markovega protokola. Kaj vsebuje prav za prav ta listina? Pogodbo? Ne! Kakršenkoli sporazum? Ne! Politične obveze? Da, toda samo od ene strani, ne na od druge.

Jasna je v protokolu obveza SLS, da podpira samoradikalno vladno g. Pašića. O tem ni dvoma. Ravno tako je pa jasno, da radikalni repre-

zentanti niso iz svoje strani prevzeli niti najmanjše obveze, temveč samo beležili, kaj da zastopniki nasprotnih strank hočejo. Tako so spravili v protokol tudi zastopniki SLS vse, kar jih boli. Tedaj, na eni strani formalna obveza in prezentacija jedilnega lista; na drugi strani sprejemanje jedilnega lista na znanje „ad referendum“, brez vsakršnih protiovez. To je cel Markov protokol. Mi iz svojega stališča smo vsekako hvaležni, da se je ta protokol objavil, ker potrjuje sijajno, kar smo vedno trdili in dokazovali: da je vodstvo SLS popolnoma nesposobno, voditi zadeve slovenskega ljudstva in da je poleg tega politično nepošteno do skrajnosti, ker se ne straši nobenih laži ali prevar, da goljufivo izvabi iz ljudstva — volilne kroglice, potem pa takoj hiti, ljudstvo izdati in prodati za Judežev groše. Ta ostra vmesna opazka je sijajno opravdana v besedilu protokola.

Odposlanca radikalne stranke sta prišla aprila meseca v Zagreb, da se poučita o zahtevah opozicijskega hrvatsko-slovenskega bloka. Vsaka teh strank je po svojih navzočih zastopnikih formulirala svoje zahteve i. s. to, kar je imelo veljati kot najnujnejše. G. Stj. Radić je na sobotnem shodu povedal, da se je postopek vršil tako, da je najprej on diktiral hrvatske zahteve, potem Slovenci svoje itd.

Dobro. Zastopniki SLS so tedaj diktirali zahteve Slovencev. V volilni borbi so ljudstvu obljubovali, da bodo smatrali in obravnavali ter zahtevali, ko bodo izvoljeni, kot najnujnejše: 1. avtonomijo, 2. olajšanje davčnih bremen, osobito olajšanje osebnih dohodnine in 3. olajšanje vojaških bremen, zlasti pa da bodo slovenski fantje služili v Sloveniji in da se takoj

vrnejo iz Macedonije, Albanije in drugih neslovenskih krajev.

Ne ene same teh bistvenih točk, za katere se ljudstvo res zanima, ni najti v Markovem protokolu! Pač pa nahajamo tam sledeče bistvene zahteve zastopnikov SLS: 1. da se vzpostavi v Sloveniji pokrajinski namestnik v sporazumu s SLS, 2. da se razpuste in prepovedo vse „teroristične“ organizacije, posebno pa „Orjuna“, 3. da se izmenjajo v sporazumu s SLS vsi neobjektivni šefi pokrajinske uprave v Sloveniji in 4. da se odobre potrebni krediti za vseučilišče in šole, ki niso predvideni v proračunu, pač pa v zakonu.

O 4. točki ne izgubljam besedi, ker je premalo jasna in premešana, da bi bilo mogoče o njej izreči kako sodbo, kam da prav za prav „peš moli taco“. Pomenja le neki okvir, manjka pa vsako preciziranje, za kakšne izdatke se tu gre. Proti točki sami na sebi, če bi se okvir objektivno spopolnil, ne more nihče ugovarjati. Brez spopolnitve, je pa izražena misel gola teorija, ki je skoraj gotovo prišla v protokol le „radi lepšega“.

Ostale tri slovenske točke se pa odlikujejo po svoji točni konkretnosti, v kateri se zrcali spaka klerikalne pohlepnosti in brezobzirnosti. To se pravi pohlepnosti voditeljev, za lastne osebne koristi. Pokrajinski namestnik naj se vzpostavi v sporazumu s SLS! Kaj se to pravi, če se prevede v priprosto slovenščino? Nič drugega nego to: Imenuje naj se zopet pokrajinski namestnik za celo Slovenijo in sicer tisti, ki ga predlaga SLS! Stranko pa predstavlja izvršilni odbor in v tem zapoveduje par oseb, omizje iz „Uniona“. Voditelji SLS niso tedaj zahtevali nič manj nego, da kraljevega namestnika za Slovenijo imenuje znano Unionsko omizje. Ve-

liko korito št. 1 bi tako prešlo v posest četvorice političnih špekulantov in šibarjev. Pokrajinski namestnik kot slepo orodje v rokah par vedno lačnih in požrešnih špekulantov!

Ker pa tak režim prenese le teroristične organizacije SLS, ne pa nasprotnih organizacij dejanja, je logično, da sledi takoj druga zahteva: razpust zlasti „Orjuna“. Gospodje špekulanti in šibarji hočejo uživati nemoteno svojo posest. Torej proč z organizacijami, katerih se voditelji SLS boje. Ostalo bi oskrbel pokrajinski namestnik iz Unionske kleti, ki bi brez posebnih škrupljev avtoriziral teroristične organizacije po srcu klerikalnih kolovodij.

Izmenjava „neobjektivnih šefov“ pokrajinske uprave v Sloveniji bi se potem izvršila brez težave. Neobjektiven je seveda vsak, ki ne pripada izvestni klikli ali nima v njej mogočnega protektorja. Tako bi prišli do vplivnih mest v Sloveniji samo pokorni služabniki in hlapci Unionske klike. Sedanji „neobjektivni šefi“ bi pa šli na penzijski ričet, s svojimi rodbinami vred.

Za te točke torej je bila SLS pripravljena, prodati vse, kar je ob volitvah tako glasno in slovesno obljubovala. Ljudstvo prodano za par korit v korist par klerikalnih špekulantov in dobičkarjev ter njihovih poslušnih hlapcev! To je vrhunec politične brezsrčnosti in pohlepnosti! Na vse drugo, osobito na svoje volilne obljube in na ljudske težnje in potrebe, so pa kolovodje SLS, par tednov po srečno uspeli prevari, popolnoma pozabili. Kaj jih briga ljudstvo, kadar ni volitev! Ljudstvo je za to tu, da da klerikalnim kandidatom poslanske mandate. Potem pa naj naprej stoka v potu svojega obraza in se tolaži z veselo zavestjo, da ga čakajo ob prihodnjih volitvah zopet krasne, znabiti še lepše obljube!

Zdi se nam, da je naše kazensko pravo zelo pomanjkljivo. Če se oslepari posamezni državljani, se oglasi državni pravdnik in slepar je kaznovan. Če pa kdo oslepari celokupno ljudstvo, se mu ni ničesar bati. Ostane nekaznovan in rezervirana mu je prilika, da očigani ljudstvo nanovo. To ni prav. Treba je nujno, da se tudi ljudstvo kot tako zavaruje proti brezvestnim ljudskim sleparjem.

„Markov protokol“ ostane odslej dokumentarna podlaga za bodočo obtožbo ljudskega pravdnika, katero bo dvignil prej ali slej neizogibno proti merodajnemu vodstvu lažljive stranke radi ogromne sleparije, izvršene nad poštenim, a žalibog preveč zaupljivim slovenskim ljudstvom.

Voditelji SLS so za vse čase razkrinkani in razgaljeni in krvava ironija usode je hotela, da so morali sami objaviti dokument svoje sramote ter dokaz svojega lastnega sleparstva.

Besedilo »Markovega protokola«.

V informacijo objavljamo besedilo zapisnika, podpisanega od zastopnikov radikalne stranke in revizionističnega bloka, kakor ga je objavil „Slovenec“. Glasi se:

ZAPISNIK dne 13. aprila 1923, sestavljen med odposlanci NRS, zastopniki hrvatskega in slovenskega naroda in JMO v Zagrebu, v prostorih kluba HRSS.

Navzoči: Za NRS Marko Gjuričič, predsednik posl. kluba NRS; dr. Vojislav Janič, tajnik glavnega odbora NRS. Za HRSS g. Stjepan Radić, predsednik HRSS; dr. Vladko Maček, podpredsednik HRSS; dr. Stjepan Košutić, tajnik HRSS. Za SLS gg. dr. Janko Breje, narodni poslanec; Fran Smodej, glavni urednik „Slovenca“. Za JMO gg. dr. Mehmed Spaho, predsednik JMO; dr. Halibeg Hrasnica, predsednik kluba JMO; Hamzalijski Ajanovič, narodni poslanec in urednik „Pravde“. Za Bunjevce g. Blaško Rajič, narodni poslanec.

V daljšem opetovanem razgovoru in pretresanju današnjega političnega in parlamentarnega položaja so se gori navedeni zastopniki sporazumeli v tem-le:

Predpogoji sporazuma med gori navedenimi zastopniki so izprememba režima in administracije v Hrvatski, Sloveniji in Bosni.

NRS mora z dejanjem dokazati, da ne misli niti enega vprašanja za ureditev medsebojnih odnošajev rešiti z silo.

Za Hrvatsko je treba storiti:

1. Sklicati vse občinske svete, da izvolijo svoje načelnike in uradnike temeljem zakona, ne pa po uredbah.

2. Izvršiti amnestijo vseh političnih in vojnopolitičnih obsojencev.

3. Nakupljeni živež za ljudstvo v Dalmaciji, Bosni in Hercegovini prepeljati na določena mesta za pomoč pasivnim krajem.

4. Izvršiti ukinjenje vseh avstrijskih cesarskih patentov. Nihče se ne more odslej po teh patentih soditi.

5. Popolnoma vzpostaviti zakon o imovinskih občinah in brez odlašanja izročiti njihovo premoženje v roke za to izvoljenih in pooblaščenih funkcionarjev.

6. Imenovanje namestnika in velikega župana se izvrši v sporazumu z vodstvom HRSS.

7. Žandarmerija nima v nobenem slučaju izvrševati nikakega upravnega, finančnega ali sodnega uradovanja samostojno, ampak edinole kot asistenca posameznih pristojnih uradnikov.

Za Vojvodino, v kolikor so v njej enake nedopustnosti, se izvrše iste izpremembe na bolje.

Posebno se morajo z vseh važnih službenih mest odstraniti vsi vsiljeni mažaroni.

Za Slovenijo velja isto, kar za Hrvatsko, posebno pa se

1. vzpostavi pokrajinski namestnik v sporazumu s SLS;

2. razpuste in prepovedo vse teroristične organizacije, posebno pa Orjuna;

3. izmenjajo v sporazumu s SLS vsi neobjektivni šefi pokrajinske uprave v Sloveniji;

4. odobre potrebni krediti za vsenčilisce in šole, ki niso predvideni v proračunu, pač pa v zakonu.

Za Bosno in Hercegovino :

1. Na vsa važnejša upravna mesta se nastavi sposobnejši in objektivnejši uradniki s potrebnimi kvalifikacijami, ki bodo vpoštevali potrebe in razpoloženje celokupnega ljudstva, posebno pa se sedanji pokrajinski namestnik (ki je proti večini ljudstva v Bosni in Hercegovini odkrito zavzel neprijateljsko stališče) zamenja z boljšim in nepristranejšim.

2. Razmeščanje uradnikov se vrši po stvarni potrebi, ne pa iz strankarskih razlogov, in izvrši se poprava premeščenj in odpuščenj, ki so se zadnje leto vsled takih razlogov izvedla.

3. Vsem samoupravnim telesom (občinam, trgovski zbornici itd.) se vrne samouprava in v to svrhu takoj razpišejo volitve za vse mestne in organizirane selske občine, v neorganiziranih vaseh pa se potom volitev postavijo vaški načelniki.

4. Gospodarske ustanove v Bosni in Hercegovini sorazmerno enako podpirata tako vlada kakor Narodna banka ter se jim ne dela ovir v njihovem razvoju, kakor se je to godilo doslej.

5. Povrne se odvzeto orožje, na katero so imeli lastniki orožne liste; odstavljeni vaški načelniki se vrnejo na svoja mesta.

6. Vaškemu prebivalstvu v stradalih in pasivnih krajih se pomaga s hrano in semenom, ki naj se ne deli po verski ali strankarski pripadnosti, marveč po potrebi in pomanjkanju.

7. Razdelitev občinskih pašnikov se ustavi, odvzeti pašniki se vrnejo občinam, a razdelitev državnega sveta, ki občinam ni potreben, se vrši po stvarni potrebi.

8. Krediti za osnovne šole in vzdrževanje ceste ter za izenačenje doklad muslimanskim duhovnikom z onimi drugih veroizpovedi se sorazmerno zvišajo.

Končno se mora brezpogojno ustaviti započeta parcelarija kakor Hrvatske tako Slovenije ter Bosne in Hercegovine.

Zastopniki HRSS, SLS in JMO bodo v parlamentu s svojim ravnanjem omogočili NRS izvolitev skupščinskega predsednika in sestavo radikalne homogene vlade. Ravno tako bodo gornji zastopniki omogočili tudi verifikacijo vseh mandatov v verifikacijskem odboru in narodni skupščini.

Kupijo se

smrekovi brzojavni drogovi, mera 12/16—18/24, dolgi od 9—12 m, vseh vrst okrogel les, popolnoma zdrav in brez napake, hrastovi in bukovki pragi, običajne mere, ter zdravo suho bukovko oglje v kosih. — Ponudbe na upravo lista.

V svrhu definitivnega sporazuma se pogajanja nadaljujejo.

Po prečitaniu zaključeno in podpisano: M. Gjuričič s. r., dr. Voj. Janič s. r., Stjepan Radić s. r., predsednik HRSS, dr. Vladko Maček s. r., dr. Stjepan Košutić s. r., dr. Janko Brejc s. r., Fr. Smodej s. r., dr. M. Spaho s. r., dr. Hrasnica s. r., H. Alijanović s. r.

Zaščitniki avtonomnih pravic.

Mi smo že ponovno ugotovili, da so klerikalci šele takrat, ko so izgubili vso moč v Belgradu in ko so jih spravili iz vlade v opozicijo, pričeli agitirati za avtonomijo, za katero ne samo, da se v najvažnejših zgodovinskih trenutkih, ko se je odločevala ob prevratu in po polomu avstro-ogrske monarhije usoda slovenskega ljudstva, niso nič brigali, ampak so še sami pomagali rušiti one avtonomne pravice slovenskega ljudstva, ki jih je imelo po do tedaj veljavnih zakonih.

Mi smo ugotovili svojčas, da je bil dr. Korošec ob razsulu v Parizu, kjer so se radile nove države, da je tedaj imel priliko zahtevati avtonomijo za Slovenijo, česar pa ni storil, bodisi, da je bil takrat drugega mnenja, bodisi da ni imel nobenega vpliva.

V našem listu smo ugotovili, da so vodilni politiki SLS sami izročili vso avtonomijo, slovensko in kranjsko deželno, osrednji vladi v Belgradu z vsem avtonomnim premoženjem in ustanovami, tako kranjske dežele in Sp. Štajerske.

Zato pa so nas in naše somišljenike ozmerjali z izdajalci slovenstva in slovenske avtonomije oni, ki so sami grešili in ki vedno obračajo plašč po vetru, samo da bi se priklopili do absolutne politične moči, kakor nam kaže pred dnevi objavljeni Markov protokol. Koristi ljudstva so jim samo agitacijsko sredstvo.

Kako brezmišlno so zapravili deželno premoženje in avtonomne dohodke kranjske deželne uprave, namenjene izključno za potrebe bivše kranjske dežele, nam dokazuje „Slovenec“ od 12. t. m. sam v članku „Pozabljeni prispevki iz donosa deželnih doklad.“

Naj navedemo samo nekaj odstavkov tega članka. „Slovenec“ piše:

„V Sloveniji so se po političnem prevratu kljub ukinjenju deželne avtonomije še nadalje pobirale deželne doklade v izmeri, v kateri so se pobirale pred političnim prevratom. Centralna vlada se dolgo ni mogla odločiti, kaj naj napravi. Vprašanje je bilo precej zamotano, ako bi se hotelo pravično rešiti. V pošteve so prihajale brez Prekmurja tri bivše avstrijske kronovine, vsaka s svojimi posebnostmi deželne avtonomije. Končno je vlada bivše deželne doklade izza dne 1. jan. 1920. izenčila na 70 odstot. Pri tem se ni prav nič ozirala na posebnosti avtonomije posameznih dežel, ampak je presekala gordijski voz z mehničnim izenačenjem in **proglasila tako izenačene doklade za državni pribitek.**“

Vse to, kar navaja „Slovenec“, se je zgodilo takrat, ko je bil v osrednji vladi dr. Korošec, v pokrajinski pa dr. Brejc. Torej takrat, ko je imela SLS popoln vpliv na upravne posle v slovenskih pokrajinah.

Članek pravi dalje: „Nerešeno je ostalo še do danes vprašanje, kako se urede izplačila iz donosa bivših deželnih doklad na okrajne cestne odbore in občine. Bivši deželni odbor kranjski n. pr. je zadnja tri leta pred vojno prispeval za zgradbo in vzdrževanje okr., obč. cest in mostov na leto nad 500.000 K. S temi prispevki je bilo okrajem in občinam mogoče, da so gradili nove ceste, pota in mostove in da so jih tudi vzdrževali v porabnem stanju. Izza prevrata okraj in občine ne dobivajo za občila več prispevka iz donosa deželnih doklad, ampak so navezane edino na lastna sredstva. Zaradi tega dosejajo doklade v nekaterih okrajih in občinah, v katerih je postala zgradba cest, potov in mostov neizogibna, tako višino, da celo finančna uprava odreka njihovo odobritev v bojazni, da bi **prekomerne doklade ne ogrožale obstoja posameznih davčnih virov.** Posebno letos so imele posamezne občine velike težave in sitnosti, predno se jim je dovolilo pobiranje doklade v novišani izmeri.“

Vse to je res in nas veseli, da se moremo strinjati s člankarjem. Kdo pa je kriv, vprašamo, da okraj in občine ne dobivajo več prispevkov

iz deželnih doklad za popravilo cest. Ali ne mogoče tisti, ki je deželne doklade izročil osrednji vladi?! To, kar piše člankar, smo mi že davno ugotovili, politiki SLS so izročili doklade, namenjene izključno za potrebe slovenskih krajev, osrednji državni upravi, to se pravi, da so pustili te doklade podržaviti, dosegli pa niso, da bi se iz teh dohodkov popravljale naše ceste ter so nam znali priboriti samo — kuluk.

Ako danes očitajo, da se osrednja vlada v Belgradu ne zaveda svojih dolžnosti, ker ne daje prispevkov okrajem in občinam od vplačanih deželnih doklad, potem **pada to očitaje nazaj na klerikalne politike, zakaj tudi takrat jih belgrajska vlada ni dajala, ko so sami sedeli v njej,** pač pa so celo sodelovali, da se nahaja sedaj to vprašanje v takem položaju.

S tem so prizadeti gospodarski interesi slovenskih krajev in pogreškov, ki so jih napravili v tem oziru slovenskemu ljudstvu, ne bodo nikdar mogli popraviti, tudi če postane katerikoli „politik“ SLS pokrajinski namestnik ali pa veliki župan v Sloveniji in ne vemo kateri državni uradniki in zapriseženi pristaši SLS šefi državnih uradov v Sloveniji.

Ura zamujena, ne vrne se nobena!

Politični pregled.

Narodna skupščina je pretekli teden sklenila glede predloga zemljoradnika Laziča o podpori kmetom, ki so oškodovani vsled toče in poplav, naj tozadevni odbor predloži o tem predlogu kakor tudi o vladnem zakonskem načrtu najkasneje v 20 dneh poročilo parlamentu.

Narodna skupščina je pričela za tem razpravljati o novem vojaškem zakonu. Vojni minister Pešić je v svojem govoru naglašal, da je namen novega vojaškega zakona, izpopolniti armado in ustvariti zanesljivo brambo domovine. Minister je povdarjal, da nikjer ne obstoje tako tesne vezi med vojsko in narodom, kakor pri nas. Za vojsko na kopnem se znižuje aktivno službovanje na 18 mesecev, za mornarico na dve leti. Vojaki se bodo poleg vežbanja tudi poučevali in vzgajali v posebnih tečajih za pismeno in ekonomsko vzgo-

jo. Za hranilce rodbin, člane zadrug, kojih člani so pomrli v dobi vojne, in za dijake je določeno 9mesečno službovanje v kadru. Splošna vojaška obveznost traja do 55. leta. Vsak vojak dobi vsako leto najmanj 15 dni dopusta. Vojaki imajo pravico do brezplačne vožnje po železnici. Živina in vozovi se v slučaju rekviriranja med vojno morajo takoj plačati.

V petkovi razpravi o vojaškem zakonu je govoril klerikalec Škulj, ki je prečital oddvojeno mišljenje svojega kluba. Zastopal je stališče, da se mir med narodi more doseči le tedaj, ako se država ne naslanja na vojsko. Socialistični poslanec Divac je kritiziral stališče, ki so ga v narodni skupščini zavzeli klerikalci, in zlasti naglašal dvojno politiko SLS. Očital je, da klerikalci ne poznajo socializma in da je bil dr. Korošec prvi, ki je po osvobojenju zlomil veliko delavsko gibanje, t. j. železničarsko stavko. Dr. Korošec je preko pokrajinskega namestnika, klerikalca dr. Brejca leta 1920. dal pobiti v Ljubljani 21 delavcev. Na ta očitek poslanca Divaca klerikalci niso ugovarjali.

V sobotni seji je bil vojaški zakon v načelu sprejet z 159 glasovi proti 16 glasovom. V ponedeljek se je v skupščini pričela o vojaškem zakonu podrobna razprava.

Zakonodajni odbor še vedno razpravlja o uradniškem zakonu. Radikalni kmečki poslanci so se zavzemali za to, naj bi se uradniške plače ne povečale, pač pa zvišale po potrebi samo draginjske doklade.

Finančni odbor je dovolil prometnemu ministru kredit 30 milijonov dinarjev za popravilo vagonov in lokomotiv ter 10 in pol milijona dinarjev za dobavo materiala na račun reparacij. Sprejet je bil tudi predlog finančnega ministra o povečanju draginjskih doklad orožnikom od 1. avgusta dalje in sicer dobe: orožniki v Zetski oblasti (Črni gori) in južni Srbiji po 1300 Din; v Sloveniji, Dalmaciji, Liki in Primorju ter Hercegovini po 1100 Din; v severni Srbiji, Vojvodini, Bosni in Hrvatski brez Like in Primorja po 1000 Din. Pokritje za nove doklade naj gre iz običajnih državnih dohodkov.

* * *

Reško vprašanje. Iz Rima poročajo, da so neresnične vesti belgrajskih listov, češ da se pripravljajo italijanske čete pod poveljstvom generalisima Diaza na zasedbo Reke in da hočejo tako postaviti italijansko in jugoslovansko vlado pred izvršen čin. Italijanska vlada proučuje reški problem in smatra za neobhodno potrebno, da se čimprej najde rešitev.

Vlada išče sredstva, da bi prišli do pravične in trajne rešitve zamotanega vprašanja. Kar se tiče notranjega položaja na Reki, so bile vesti o vzbujanju in pripravi italijanskih čet neosnovane. V soboto se je sestala v Belgradu posvetovalna komisija za reško vprašanje. Minister zunanjih zadev dr. Ninčić je predsedoval seji ter obvestil komisijo o novih predlogih italijanske vlade. Prečitano je bilo tudi poročilo naše paritetne delegacije v Rimu. Zatrjuje se, da vlada med komisijo in ministrom enodušnost glede nadaljnjega postopanja. Vsi sklepi in vsebina razprav se drže v največji tajnosti. V političnih krogih sodijo, da še ni izključena možnost za nadaljnjo sporazumno reševanje reškega vprašanja z Italijo.

Sestanek male antante. Sestanek ministrov male antante se bo vršil v Sinaji dne 27., 28. in 29. t. m. Naš minister zunanjih del dr. Ninčić odpotuje v Sinajo 25. t. m. v spremstvu šefa svojega kabineta Petrovića. Glavni predmet sinajskih razgovorov bo tvorilo vprašanje mirovnih pogodb s strani Mažarske in Bolgarske. Dalje bodo razpravljali o novem državnem stanju na Bolgarskem. Končno se bo določilo stališče male antante napram reparacijskemu problemu. Jugoslavija bo spravila v razpravo tudi obnovitev odnošajev z Rusijo. Na konferenci v Sinaji bo dr. Beneš tudi poročal o rezultatih svojega potovanja v London in v Pariz. Mala antanta bo glede vprašanja nemških reparacij zavzela stališče, da se mora najti kompromis med francoskim in angleškim stališčem. Mala antanta hoče sodelovati pri angleškem načrtu obnove Evrope.

Ojačenje vpliva male antante. Dr. Beneš je potoval v Pariz in London, da bi posredoval med obema vladama radi spornih točk glede ruhrskega vprašanja. Na povratku iz Londona je bil v Parizu sprejet od predsednika francoske republike Milleranda. V političnih krogih se pripisuje temu sprejemu velik pomen. „Temps“ piše, da pomenja ta avdienca neposredno pred odločitvijo v ruhrskem problemu in mažarskem vprašanju resen pozitiven uspeh v korist francoskega stališča. Sodelovanje Francije in male antante ima nemalo zaslug, da so se izvedli za obnovo enotne fronte zaveznikov zboljšali. V tem se tudi kaže mednarodni pomen in moč male antante, ki predstavlja danes že velesilo v Evropi.

Mala antanta in Albanija. Listi poročajo, da je došel v Bukarešto albanski minister Pandele Varigale. Vodila so se že pogajanja z ministri

zunanjih zadev držav male antante glede protektorata male antante nad Albanijo. Ta zadeva se ima rešiti na konferenci v Sinaji, ki ji bo tudi prisostvoval albanski zunanji minister. Mala antanta je pripravljena prevzeti protektorat nad Albanijo pod pogojem, da se albanska vlada obveže voditi zunanjo politiko v soglasju z malo antanto.

Mir s Turčijo sklenjen. Mirovna pogodba, izdelana na lausanski konferenci, vzpostavlja končnoveljavno mir med Turčijo in Veliko Britanijo, Francijo, Italijo, Japonsko, Grško, Romunijo ter kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Med Zedinjenimi državami severnoameriškimi in Turčijo, med katerima so bili prekinjeni samo diplomatski odnošaji, so se začela pogajanja zaradi vzpostavitve diplomatskih in trgovinskih odnošajev. Nove meje Turčije so: V Aziji: Proti Siriji je določena meja s francosko-turškim dogovorom, sklenjenim v Angori. Vprašanje Mosula pride pred svet društva narodov. Turčija dobi suverenost nad otoki Imbros in Tenedos ob vhodu v Dardanele, Grčija pa nad otoki Lemnos, Samos, Mitilene, Kios, Samotraki in Mikarja, razorožiti pa mora otoke, ki leže v bližini jadranske obale. Pravice Italije do Dodekaneza se potrjujejo. Pogodba potrjuje svobodo prehoda skozi morske ožine in prometa na morju in v zraku, tako v miru kakor v vojni. Kapitulacije se odpravljajo. Glede manjšin določa mirovna pogodba, da bodo uživale isto zaščito, kakor jo uživajo na temelju pogodb drugod. Turčija se obveže, da bo po podpisu mirovne pogodbe zaprosila za sprejem v Društvo narodov. Finančne določbe vsebujejo priznanje državnih dolgov po Turčiji. Turčija ne bo plačala nikakih stroškov za zasedbo.

Nemško reparacijsko vprašanje. Napetost, ki je zavladala med Francijo in Anglijo radi reparacijskega vprašanja, se je nekoliko omilila radi izjave angleške vlade, ki jo je podal min. predsednik Baldwin v angleškem parlamentu. Anglija, stoji slejkoprej na stališču, da mora Nemčija izpolniti reparacijske obveznosti v največji meri, da pa za dosego tega namena ni primerna zasedba nemškega ozemlja. To je tudi edina točka, v kateri se Anglija in Francija ne strinjata. Za dosego končnega cilja pa zasledujeta Anglija in Francija sorodno politiko, kajti obe državi hočeta zavarovati mir v Evropi ter zagotoviti upnikom Nemčije odškodnino na podlagi reparacij. Nasprotje obstoji samo glede načina, kako se naj ta cilj doseže. Vsekakor stojita

Anglija in Francija na nespremenljivem stališču, da se mora ohraniti antanta in sicer ne samo radi ohranitve reda in miru v Evropi, temveč tudi radi njene obnove. Nemčija bo morala spoznati, da so vsa upanja o razkolu med Francijo in Anglijo brezuspešna ter bo morala končno opustiti svoj pasivni odpor v Poruhrju, da bo mogla z izvrševanjem reparacijskih obveznosti nanovo pridobiti zaupanje Evrope, ki je za njeno lastno gospodarsko obnovo neobhodno potrebno.

POLITIČNE VESTI.

+ **Atentat na dr. Korošca.** Listi so poročali, da je bil baje nameravan atentat na dr. Korošca, prilikom njegovega potovanja v Celje, pred zadnjo nedeljo. Zato je spremljalo vlak 12 belgrajskih detektivov, v Celju samem je pa imelo varnostno službo za dr. Korošca sto policistov. Tako se je dr. Korošec srečno rešil preteče nevarnosti. Potem se je pa podal na čisto drug konec sveta, v Karlove Vario, kjer se počuti sredi nemških nacionalcev in pod zaščito češkoslovaške republike ter glede na svetovno znane udobnosti tega kopališča, še dosti dobro. Veselimo se, da atentat ni uspel. — Ali je pa res bil nameravan atentat, ali ga je rodil le strah? Poslanec Sušnik trdi, da je res bil pripravljen atentat. Povedal pa ni nobenih podrobnosti, radi česar utegne biti njegovo mnenje samo sad prevelike skrbi za predragoceno življenje „jugoslovanskega heroja“. Čudno je vsekako, kako so se razmere spremenile v kratkem času. Pred štirimi leti še je dr. Korošec tako ponosno in prosto hodil po Jugoslaviji — sedaj se pa že boji atentatov na lastno, njemu najbolj drago življenje. Pred štirimi leti se je baje še skrival pred ovacijami, sedaj pa se mora skrivati pred „atentatorji“, ki prežijo baje nanj. O, jerum jerum jerum, o quae mutatio rerum!

+ **Tepena koroška generala.** Pri sestavi Markovega protokola sta imenom SLS posredovala gg. Brejc in Smodej, glavna krivca izgube slovenskega Korotana. Ni čuda, da je tudi Markov protokol po tem! Dr. Korošec zares krasno izbira svoje sotrudnike. Ni zadosti, da sta zadržala Koroško, treba je, da zaigrata tudi še celo Slovenijo, poprej ne bo miru. Edina tolažba je, da nam ostane „jugoslovanski heroj“ g. Korošec, ki nam utegne po svojem priljubljenem konceptu nekoč brzojaviti: „Naša stvar izborna stoji. Vse je fuč, jaz

pa se dobro zdravim v Karlovih Varioh, kjer je še dosti fletno.“

+ **SLS nezadovoljna z objavo Markovega protokola.** Iz Beograda se poroča, da je SLS zelo nezadovoljna z objavo protokola, katero da je izvršil Radović na lastno pest. V Jugoslovanskem klubu da vlada radi tega veliko razburjenje. — To prav radi verjamemo, kajti slabšega pričevala si SLS ni še nikdar dala, kakor pri sestavljanju tega protokola. — Naše iskreno sožalje!

+ **Gmotni položaj kat. duhovščine in SLS.** V Markov protokol so zastopniki SLS narekovali najnujnejše zahteve stranke, kot predpogoj sporazuma z radikalno stranko. Čudno je, da so pri tem popolnoma pozabili na bedni položaj kat. duhovščine! To je res značilno in kaže jasno razliko med klerikalizmom in katoličanstvom. Za bedno duhovščino nimajo drugega kot kakšno slavno „intervencijo“ častitega poslanca Škulja. Kadar pa se gre za prilike, ko bi se res dalo kaj doseči, prezirajo hladnokrvno svojo duhovščino in barantajo samo za svoja lastna — korita.

+ **Markov protokol.** Nedeljski „Slovenec“ je objavil zapisnik dogovora, sklenjenega na Markov dan po volitvah med revizionističnim blokom in zastopnikom radikalne stranke. Če pomislimo, da je omenjeni protokol sonodpisal dr. Brejc, ni popolnoma nič čudno, da je postavljena kot prva točka zahteva, naj se pokrajinski namestnik imenuje s sporazumu s SLS. Kar se tiče izmenjave neobjektivnih šefov pokrajinske uprave v Sloveniji, bi radi vedeli, kdo so ti neobjektivni šefi. Državni uradnik ne more in ne sme biti po svoji službeni prisiogi drugačen kakor objektivni. Zakaj se ti neobjektivni državni uradniki ne imenujejo in kako to, da jih klerikalno časopisje doslej še ni imenovalo. Neobjektiven državni uradnik spada v disciplinarno preiskavo in zakaj je klerikalci ne zahtevajo? Zdi se, da se za zahtevo SLS v Markovem protokolu skrivajo popolnoma drugi nameni, ne pa samo želja po odstranitvi neobjektivnosti. Ožarjena od vročih hrepenenj se svetijo klerikalnim pristašem korita in to je, za kar se vrši ves boj SLS. Ali so zahtevali v tem protokolu kaj za kmeta, za delavca, za meščane, za ceste, za promet, za znižanje draginje itd.? Nič, prav nič. Če se razpuste vse nacionalistične organizacije, naj se imenujejo Srnao, Hanao ali Orjuna, ne bo nihče bolj sit, kakor je bil doslej, k večjemu bi bil posl. Žebot manjkrat tepen, kar pa tudi še ni dokazano. Slovensko ljudstvo rabi kruha, zaslužka in podpore pri na-

rodno-gospodarskem delu. Končno zahtevajo klerikalci, naj se odobre krediti za vseučilišče, ki niso v proračunu, pač pa v zakonu določeni. Lepo! Ali pa je to vse, kar rabimo? Ali nimamo tudi še drugih potreb? Kakor so to v oficijelnem protokolu ugotovili — ne! Zato pa so se zastopniki SLS obvezali, da bodo v parlamentu s svojim ravnanjem omogočili radikalni stranki izvolitev skupščinskega predsednika, sestavo radikalne homogene vlade in omogočili verifikacijo vseh mandatov v verifikacijskem odboru in narodni skupščini. To so tudi storili, Pašič pa je vtaknil protokol v žep in radikalna stranka ga ni odobrila. Pašič si je pač mislil: Če gre klerikalcem samo za korita, je najboljša, da jih sami obdržimo.

+ **Veljavnost Markovega protokola.** Belgrajsko „Vreme“ poroča, da je objavljeno besedilo Markovega protokola sicer točno, manjka pa ob sklepu dostavek, da postane protokol pravomočen šele po odobritvi ministrskega sveta. — Da so ta odstavek pri objavi izpustili, pojasnjuje marsikaj, zato pa tudi Markov protokol ni napravil v javnosti onega učinka, ki so ga pričakovali.

+ **Uspehi SLS.** „Slovenec“ piše: „Res je, da šteje Jugoslovanski klub 24 poslancev — koliko pa jih šteje nasprotna večina? Ali jih ne šteje nekaj stotin? Sedaj pa vprašamo: Kakšne „uspehe“ naj dosega Jugoslovanski klub proti tako ogromni večini v belgrajskem parlamentu?“ Na to vprašanje bi morali odgovoriti listi SLS sami, zakaj pred volitvami so obljubovali vse mogoče in vse nemogoče stvari. Kar v svoje stare številke naj pogledajo, pa bodo videli, kakšne uspehe naj dosega Jugoslovanski klub! Priznanje svojih slabosti pa ni opravičilo. Obljuba dela dolg, četudi niso v evropskem parlamentu, kakor pravijo.

+ **Zopet pokopana obljuba.** V narodni skupščini je vojni minister izjavil povodom razprave v vojaškem zakonu, da je popolnoma nemogoče sprejeti zahtevo klerikalnih poslancev, naj bi slovenski fantje odslužili vojaško službo doma. Tako beležijo slovenski klerikalni poslanci zopet nov neuspeh v svojem „delovanju“. Pred volitvami bodo seveda zopet obljubovali, da bodo izposlovali vojaško službovanje slovenskih fantov doma, če mogoče celo v domači vasi. To se bo morebiti tudi zgodilo, ko bo marširal dr. Brejc kot general na čelu svoje vojske na Koroško, dr. Korošec pa na čelu težke artilerije na Wilsonovo črto.

+ Kaj pa je s to zadevo? Glasilo nezavisne delavske stranke Jugoslavije „Glas svobode“ piše v 12. številki: „Kako resno mislijo klerikalci za avtonomijo, nam je najboljši vzgled dr. Brejc, ki je izjavil, da je za časa nesrečne Narodne vlade Slovenija imela popolno avtonomijo. Ni pa razjasnil dr. Brejc neke čudne zadeve, govori se, in to govore zelo dobro informirani ljudje, da je **tedaj prišel neki telegram, v katerem je pristala centralna vlada na to, da se skliče slovenski pokrajinski zastop, ki bi šele bil prava podlaga samoupravi slovenskega delavsko-kmečkega ljudstva** potom voljenih zastopnikov. In tisti telegram je ostal v miznici gospoda dr. Brejca, ker so se klerikalci tedaj bali volitev. Širijo se o tej stvari tako kategorične vesti, da ljudstvo zahteva, da izve, koliko je na teh stvareh resnice.“ Odgovor na to vprašanje bi bil vsakakor potreben. Naj bi nam povedali tedanji vladni možje, koliko je na navedenem resnice!

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Volilna reforma v italijanskem parlamentu.** V italijanskem parlamentu razpravljajo o novem volilnem redu. Italijanska vlada je ob tej priliki zahtevala zaupnico, za katero so glasovali 303 poslanci, proti pa 140. Za prehod v podrobno razpravo o novem volilnem zakonu je glasovalo 139 poslancev, proti 135, glasovanja pa se je vzdrazilo 77 poslancev. Popolnari so glasovali za zaupnico vladi, toda proti volilni reformi.

* **Slovinci in italijanski parlament** Povodom debate o novem volilnem redu je govoril 15. t. m. v rimskem parlamentu tudi slovenski poslanec dr. Vilfan, ki je predlagal, naj zbornica sprejme nastopno resolucijo: „Zbornica priznava kot upravičeno željo, da se omogoči narodnim manjšinam pravica zastopstva v parlamentu.“ Ta predlog je podpisal tudi slovenski poslanec dr. Stanger. Dr. Vilfan je utemeljeval svoj predlog in naglašal, da dosedanje izkušnje ne dokazujejo, da se bo novi volilni zakon izvajal tako, da bi ne bila ogrožena volilna svoboda. Volitve bodo vodili organi sedanje vlade. Izvedba volitev pa bi se morala poveriti sodnim oblastem. Novi volilni zakon uničuje vse pravice slovanske narodne manjšine v Italiji, ki mora imeti pravico, pošiljati svoje zastopnike v parlament. Pozival je vlado, naj upošteva težavni položaj Jugoslovancev v Italiji. Ako se bodo tudi v naprej uničevale vse pravice Jugoslovancev v Italiji, bodo prisiljeni v varstvo teh pravic apelirati na ostale civilizirane narode. Pri teh besedah se je razburil vodja fašistov Giunta, ki je zaklical: „Vi pretepete v Ljubljani Italijane! Vi ste Hrvat!“ Dr. Vilfan: „Jaz sem italijanski državljani!“ Gi-

unta: „Vi se zanašate na Belgrad! Pojdite v Belgrad, ušiva divja čreda!“ Pri teh besedah je med fašisti nastalo divje ploskanje in zasmehovanje, dr. Vilfan pa je prekinil svoj govor in zapustil dvorano, ko je videl, da je brez noči proti „kulturnim“ Italijanom.

* **Prva slovenska ljudska šola v Avstriji.** „Koroški Slovenec“ poroča, da je deželni šolski svet koroški odobril učni načrt za novoustanovljeno ljudsko šolo s slovenskim učnim jezikom v Št. Rupertu pri Velikovcu. Obenem se je odredilo vpisovanje slovenskih otrok.

* **Protifrancoske demonstracije v Monakovem.** Povodom francoskega narodnega praznika je bila v Monakovem izobešena na poslopju francoskega poslanstva francoska državna trobojnica. Radi tega je došlo do protifrancoskih demonstracij in je morala posredovati policija. Francozi so nato sami odstranili zastavo.

* **Priznanje sovjetske vlade.** O svojem nedavnem razgovoru z lordom Curzonom, je sovjetski komisar Krasin predložil sovjetski vladi poročilo, v katerem pravi med drugim, da je edino sredstvo za obnovoitev odnošajev med Rusijo in drugimi državami priznanje obveznosti, ki so jih prevzele prejšnje ruske vlade. Nadalje morajo Rusi priznati inozemcem, ki delajo na obnovi ruske industrije, pravico do zasebne lastnine. Krasin pristavlja, da bi posebna angleško-ruska konferenca tvorila izhodno točko za ureditev odnošajev med Rusijo in ostalimi evropskimi državami.

Redukcija uradništva.

O redukciji uradništva se je že mnogo govorilo in pisalo, vse doslej izvedene redukcije uradništva pa niso pokazale onega uspeha, kakor so ga napovedovali in pričakovali v finančnem oziru.

Vzrok temu neuspehu je dejstvo, da se nobena redukcija ni pričela od zgoraj pri uradih, ampak samo pri uradnikih, večinoma v podrejenem položaju.

Vsaka redukcija uradništva bo ostala tudi brezuspešna, ako ne bomo odpravili predvsem nepotrebne urade in poenostavili vse poslovanje v državnih uradih. Pogosto se je že naglašalo, da imamo popolnoma po nepotrebnem veliko število ministrstev, ki jih je 18 in od katerih so se mnoga svojčas ustanovila zato, da se je ugodilo osebnim in strankarskim težnjam raznih politikov. Jugoslavija je tudi edina država v Evropi, ki ima 18 ministrstev. Nikakor ne uvidimo potrebe, da imamo n. pr. posebno ministrstvo za agrarno reformo in posebno za kmetijstvo, nadalje ministrstvo za vere in ministrstvo za prosveto, ministrstvo za

izenačenje zakonov in ministrstvo za pravosodje itd. Vsa ta ministrstva bi se dala združiti brez vsake škode, prihranili pa bi se ogromni stroški in poenostavilo reševanje večinoma sorodnih poslov.

Na drugi strani je gotovo, da imamo še vse polno uradov, ki so bili osnovani po prevratu na želje posameznikov, ki so hoteli prilezti na udobna mesta in si zagotoviti prijetno eksistenco. Tu bi bilo treba v prvi vrsti pomesti. Potem pa je tudi gotovo, da je v državnih uradih vse polno nepotrebne pisarije. Koliko je vknjiževanja, izknjiževanja, odobrenj, inštanc, osminka papirja za najmalenkostnejšo zadevo roma dostikrast skozi deset, dvajset rok, uradništvo in stranke tratijo po nepotrebnem čas, končni uspeh pa je nezadovoljnost na vseh straneh. Ako bi imel n. pr. navaden trgovec ali podjetnik uvedeno pri svoji pisarnji tako poslovanje, kakor je pri državnih uradih, mora priti v enem tednu v konkurz.

Mi ne dolžimo tukaj uradništva, ki izvršuje svojo službo pač po zastarelih ali pa novih nepreizkušenih in od nepoznavalcev razmer uvedeni predpisi, da se ne moremo otresti sumnje, da vlada marsikje prav po nepotrebnem birokratični coi. Zato bi bila prva dolžnost vseh upravnih strokovnjakov, da zastavi jo v prvi vrsti tu svoje delo, zakaj gotovo je, da ne more to, kar je bilo pred desetimi, dvajsetimi, ali tridesetimi leti dobro, biti primerno tudi za današnje čase, ko se oglašja na vseh straneh klic po varčevanju ter pametni in smotreni upravi Res je, da se to ne da izvesti preko noči, toda začetkov in dobre volje za poenostavljen javne uprave tudi ni nikjer opaziti.

Šele tedaj, ko bo izvedena preosnova državne uprave na moderni podlagi, ki bo odgovarjala danim razmeram, bo mogoče govoriti tudi o pametni in smotreni redukciji uradništva, ki ga imamo v primeri s številom našega prebivalstva res preveč.

Pametna redukcija uradništva se more radi tega izvesti tudi samo stopnjema, predvsem pa na ta način, da se ne sprejemajo brez nujne potrebe nove moči v državno službo in da se vpokoje dosluženi uradniki, seveda ob zagotovitvi primerne pokojnine.

Zmanjšanje števila uradništva bi se potem moralo doseči z odpustom onih uradnikov, ki so najmlajši v službi in še niso pridobili pravice do pokojnine, zakaj mlajši si lažje preskrbe eksistenco v novem poklicu,

kakor pa n. pr. uradnik z 10 ali 20 službenimi leti, ki se navadno že ne more več prilagoditi drugim razmeram in ki je pustil svoje najboljše moči v državni službi. To zahteva tudi socialna pravičnost.

Edino na ta način se morejo doseči tudi kaki prihranki pri državnih izdatkih, zakaj ako bi se redukcija pričela pri uradnikih z večletnim službovanjem, bi bila redukcija brezpomembna, ker bi bili ti uradniki kljub temu v breme državi kot vpokojenci. Taki brezmiselni slučajji so se žal že dogodili. Država je pač odpustila uradnike, svojih obveznosti napram njim pa ni izvršila in jih pustila kratkomalo brez sredstev na cesti. To je sicer enostavno, toda nezakonito reševanje redukcijskega vprašanja, ki ra seveda ne more obveljati v državi, ki hoče biti moderna in ki nudi celo zasebnemu nastavljenju gotovo zaščito.

Na vsak način pa so stari in za delo sposobni uradniki večje koristi za državno upravo, kakor pa mlajši z manjšo prakso. Država pa mora na drugi strani vršiti svoje obveznosti, ki jih ima napram državnemu uradništvu. Le na ta način more ohraniti in dobiti tak uradniški aparat, ki bo odgovarjal nalogam novega časa.

Služba državnega uradnika je bila včasih privlačna radi svoje stalnosti. Danes je ta stalnost precej iluzorična, zato tudi nihče več ne sili brez nujne potrebe v državno službo in se jo ravno radi tega in radi slabih službenih prejemkov skuša tudi vsakdo odkrižati, ako se mu nudi drugod možnost boljše eksistence. Da izgubiva na ta način državna uprava sposobnejše ljudi in da to ni v njeno korist, je jasno. Kdo pa bo še služil državi, če te ne samo slabo plačajo, ampak tudi lahko čez noč postavijo na cesto?!

Zato je vprašanje redukcije uradništva zelo kočljivo vprašanje, ki se mora reševati samo s stališča strokovnih in socialnih ozirov. Ako se rešuje s kateregakoli drugega stališča, morejo posledice škodovati samo državi in upravi in ugledu države same.

Prva in glavna naloga pa je, da se državna uprava preosnuje tako, da bo odgovarjala potrebam ljudstva. Manj formalnosti, več praktičnega duha in hitrega poslovanja! Za državno upravo s takimi lastnostmi, naj ima potem tudi številnejše uradništvo, bo tudi ljudstvo našlo več razumevanja, ker ne bo videlo samo šikan in tratenja dragocenega časa, ampak smotreno delo.

To pa je problem, ki zahteva sodelovanja vseh resnih ljudi, ki hoče-

jo imeti urejene razmere v državi. Žalibog se rešitvi tega vprašanja pri nesrečnem razvoju naših notranje političnih razmer doslej še nismo količjak vidno približali. Odgovornost pa, ki jo nosijo pri tem odločujoči činitelji, je velika.

DNEVNE VESTI.

— Vse naše p. n. naročnike prosimo, naj čim prej poravnajo naročnino. Z ozirom na visoke tiskarske in druge stroške, ki so v zvezi z izdajanjem lista, in spričo nizke naročnine, je dolžnost vsakega naročnika, da poravna svoj dolg za list, ki prinaša toliko zanimivega raznovrstnega gradiva, kakor malokateri list enake vrste. Prosimo torej več točnosti pri plačevanju naročnine!

— **Dr. Korošec** je odpotoval na počitnice v Karlove vari. Zlobni jeziki pravijo, da se je radi tega politični položaj poslabšal, kar pa ni res. Politični položaj je slab samo za klerikalce, ki še vedno nimajo svojih velikih županov in višjih uradnikov. Radikalci so n. pr. s političnim položajem popolnoma zadovoljni.

— „**Slovenec**“ poroča o sprejetju novega vojaškega zakona: „Pucelj, ki je v „Kmetijskem listu“ grmel proti vojnemu zakonu, je pri glasovanju pobegnil iz dvorane.“ Kakor pripovedujejo potniki iz Beograda, je Pucelj odhitel domov, da bi videl, ali so slovenski fantje že doma.

— „**Murski Straži**“, glasilo klerikalne stranke v Gornji Radgoni dovoljuje enkrat za vselej ponatiskovanje naših člankov, tudi brez navedbe vira. Izstriženim člankom na naj ne pristavlja samolastno šifer, kakor se je to zgodilo v številki 28., kjer je objavila nek naš članek pod šifro „—e.“, ki je v „Ljudskem tedniku“ ni bilo.

— † **Polkovnik Janko Vukasovič-Stibil.** V ljubljanski garnizijski bolnici je v petek zvečer ob 10. uri umrl umirovljeni polkovnik Janko Vukasovič-Stibil, star 72 let. Bil je rojen l. 1851. v Vrtovinu pri Ajdovščini. Po dovršenih študijah na navtični šoli je vstopil v mornariško službo, l. 1875. pa je odšel kot dobrovoljec v Beograd. Pod Petrom Mrkonjičem se je udeleževal osvobodilnih bojev v Bosni. Kasneje se je pridružil srbskim legijam v bojih proti Turkom. L. 1877. je vstopil v redno srbsko vojsko in se udeležil nešteti bojev. Bil je tudi večkrat odlikovan. Opetovano je stal na čelu celokupne žandarmerije. L. 1921. je vstopil v pokoj. Blag spomin vrlemo jugoslovanskemu junaku!

— **Občni zbor gasilske zveze za Slovenijo.** V nedeljo ob pol 11. uri se je vršila v dvorani Mestnega doma v Ljubljani glavna skupščina gasilske zveze za Slovenijo. Na zborovanju so bila zastopana skoraj vsa gasilska društva Slovenije. Občni zbor je otvoril zvezni predsednik g. Franjo Barle, ki je pozdravil navzoče delegate. Na dnevnem redu so bila nato razna aktualna vprašanja, tičjoča se zlasti gasilskih potrebščin. Zelo živahna je bila razprava o malih podporah, ki jih prejemajo gas. društva. Ostro stališče se je zavzelo proti davku na društvene gasilske prireditve, kakor tudi proti carini, ki jo je treba plačati za uvoz gasilskega orodja in oprave. Glede znižanja železniške vožnje namerava društvo ukreniti potrebne korake. Sprejet je bil predlog, da ustanovi društvo lastno gas. zavarovalnico in so bili v njen odbor izvoljeni: Miloš Milinkovič (Ljubljana), Jožef Arhar (Vižmarje), Avgust Jeločnik (Šent Vid), F. Sajovic (Kranj), Josip Turk (Ljubljana), Franc Dežman (Trbovlje), Franc Pristovšek (Zalec). Na trgu Sv. Jakoba se je vršila pop. gasil. vaja, ki je dobro izpadla. Za tem so odšla društva korporativno k „Levu“, kjer se je vršila društvena veselica.

— **Italijani na Triglavu.** V nedeljo se je vršil vojaški izlet Italijanov na Triglav. Ker se je govorilo, da nameravajo Italijani ob tej priliki razviti italijansko zastavo na vrhu Triglava, je odšlo tudi z naše strani kakih 150 turistov na Triglav. Dan na Triglavu pa je potekel povsem mirn. Pokrajinska uprava je poslala na Kredarico nekaj orožnikov, da se preprečijo morebitni incidenti. Slovenski turisti so razvili vrh Aljaževega stolpa državno trobojnico. Italijanski izletniki, ki so bili v civilu, so lahko šli svobodno preko državne meje na vrh Triglava, dočim so morali ostali vojaki onstran državne meje.

— **Ustavljanje brzovlakov v Metliki.** Začenši s 15. jul. se ustavlja brzovlak št. 1001 in 1002 na postaji v Metliki v svrhu vstopa in izstopa potnikov za čas, krajši od ene minute. Brzovlak 1001 pride oz. odide iz Metlike ob 13. uri 16 minut, brzovlak 1002 pride oz. odide iz Metlike ob 15. uri 51 minut.

— **Sodelovanje srednješolcev v političnih organizacijah.** Ministrstvo prosvete je odločilo, da srednješolci ne smejo sodelovati v „Orjuni“, „Hanao“ in „Srnao“.

— **Razpis trafik.** Uradni list št. 64 priobčuje objavo malih prodajalnic tobaka, ki so v rokah nezaščitenih trafikantov in ki je o njih sklenila komisija za pregled trafik, sestavljena po zakonu o začasni pomoči invalidom in rodbinam padlih, umrlih in pogrešanih vojakov, kakor tudi nekaterih civilnih vojniških žrtv, da se odpovedo v korist vojnim žrtvam. Razpisanih je skupaj 1071 trafik in sicer 529 v okrožju finančnega okrajnega ravnateljstva v Ljubljani, 542 pa v okrožju finančnega okrajnega ravnateljstva v Mariboru. Interesente na to objavo opozarjamo.

— **Mariborsko mestno posojilo.** Finančni minister je odobril mariborski občini, da

sme najeti posojilo pol milijona švicarskih frankov v svrhu regulacije mesta, sanacije električne centrale in drugih potrebnih del.

— **Zanimiva poroka** se je vršila dne 11. t. m. v ptujski mestni cerkvi. Musliman Asim Šalmanija, kantiner v novi vojašnici, je bil ob sedmih zjutraj krščen, po krstu je pristopil k obhajilu, takoj nato pa je bil poročen z gospodično Ljudmilo Senčarjevo z Mestnega vrha.

— **V zdravilišču Rogaška Slatina** je bilo v zimski sezoni 1922-23, t. j. od 2. okt. 1922 do 30. aprila 1923 zavsem 195 gostov. V letni sezoni, ki je pričela s 1. majem, je bilo meseca maja 380 gostov iz vseh delov države, pa tudi od zunaj; zlasti je veliko gostov iz Hrvatske in Srbije; v mesecu juniju je bilo blizu 1000 gostov. Število letoviščarjev se je v juliju znatno pomnožilo.

— **Književna tomboľa Jugoslovenske Matice** je končana. Izdanih je bilo vsega skupaj 312 dobitkov in sicer 120 amb, 97 tern, 60 kvatern, 35 činkvinov in 7 tomboľ. S književno tomboľo je prišlo med tega 3200 najboljših slovenskih knjig. Razen tega se je razdelilo še na šolska vodstva nad 2000 mladinskih knjig.

— **Vohunska afera v Zagrebu.** V Zagrebu so prišli na sled vohunski zaroti v korist Italije. Aretirali so neko Danico Ambrolić, ki je hči nekega učitelja iz ludbreškega okraja in ki ima za seboj precej burno preteklost. Kakor poročajo listi, je dve leti živela „na koruzi“ z nekim aktivnim oficirjem iz Hrvatske. V tem času je spoznala več aktivnih oficirjev, ki so bili prej člani avstro-ogrske armade, doma iz Hrvatske in Slavonije. Nekateri teh njenih znancev so bili v zvezi z bivšim avstrijskim častnikom Gilar-dom, ki je sedaj v službi albanske vlade in živi v Tirani kot žandarmerijski oficir. Italija mu je poverila organizacijo špijske službe v njeno korist. Dekle so po izpovedi oddali v zapore, policija pa je poiskala tudi sokrivce, med katerimi je tudi neki musliman. V času svojega „delovanja“ je prenesla Danica Ambrolić 12 vojnih spisov preko Rakeka v Italijo. Zнала si je dobiti ključ za dešifriranje in je prepisane vojne spise prenesla v Italijo. Dosedanja preiskava je dognala, da ne gre za politično afero katerekoli stranke, nego za sistematično delo organizirane vohunske družbe.

— **Policijski izgon hrvatskega novinarja iz Zagreba.** Zagrebško policijsko ravnanje je za pet let prepovedalo hrvatskemu novinarju J. Matošiču bivanje v Zagrebu. Matošiča je sodišče obsodilo radi ogrožanja javnega mira s članki, objavljenimi v „Hrvatskem Borcu“, na 6 mesecev ječe.

— **Preganjanje oderuhov.** Somborska policija je začetkom julija pregledala vse mestne restavracije, kavarne in mesnice ter ugotovila v večini slučajev, da se je prodajalo za oderuške cene. Proti 81 restavratorem in mesarjem je bilo radi tega uvedeno postopanje radi kršitve zakona proti oderuštju. V treh dneh je bilo 39 obtožencev obsojenih na zapor od 8 do 14 dni

ter globe od 250 do 3000 dinarjev. Proti ostalim obtožencem se bodo razprave vršile te dni. Policija je izvršila preiskavo tudi v trgovinah ter vložila ovadbe proti 200 trgovcem radi oderuštva.

— **„Hanao“ v Bosni razpuščena.** Poručajo, da je sarajevski veliki župan prepovedal delovanje vseh organizacij Hanao (hrvatska nacionalna organizacija) v Bosni, češ da je stremela za organizacijo protidržavnih elementov.

— **Velika eksplozija municije v Kragujevcu.** V nedeljo je nastala v skladišču municije v Kragujevcu velika eksplozija. Notranje ministrstvo je izdalo o tem dogodku nastopno uradno poročilo: Eksplozije v Kragujevcu so pričele točno ob 3.10 popoldne. Povzročene so bile na ta način, da je eksplozirala demontirana municija, ki je bila postavljena v veliki šupi, stoječi preko pota ob pirotehničnem zavodu. V tej šupi so bile shranjene tudi tri morske mine, težke 150 kg, ki so eksplodirale in povzročile prvo silno detonacijo tako, da so popokala okna na hišah. Porušene so tri velike šupe. Človeških žrtev ni, lahko ranjene so 3—4 osebe. Dva kosca eksplodiranih min sta priletela v delavnico pirotehničnega zavoda. Na tem mestu je nastal požar, ki je bil takoj udušen, tako da ni velike škode. Ob 6. so eksplozije ponehale. Prebivalstvo se je pomirilo in odšlo v svoje hiše. Veliki župan je s pomočjo svojih organov in vojaštva izdal odredbe za varnost stanovanj blizu mesta eksplozije in to, da se ne vrše tatvine, ker so stanovalci zapustili v prvem strahu svoje stanovanje. Na licu mesta je takoj odšla komisija, da preišče vzrok eksplozij. Dosedaj rezultat preiskave še ni znan.

— **Nov tovorni kolodvor** bodo zgradili v Belgradu, ker je sedanji premajhen in odprava tovorov ovirana. Sedanji kolodvor bo ostal samo za osebni in prehodni tovorni promet.

— **Zemljiški kataster za Srbijo in Črno goro.** Kakor znano, Srbija in Črna gora še nimata zemljiškega katastra, radi česar nastajajo pri sporih, razmejitvah, obdavčenju itd. neprestano zmede in pomote. Da se to odpravi, je vlada sklenila čimprej izvesti katastracijo tudi v Srbiji in Črni gori. V ta namen je naročila iz Nemčije na račun reparacij več za to delo potrebnih aparatov in tehničnih priprav. Katastracijska dela se bodo najprej pričela v Črni gori in sicer že tekom prihodnjega meseca.

— **Analfabetki tečajji za vojaške.** Prosvetno ministstvo je odredilo, da se morajo v vseh krajih, kjer se nahajajo vojaške čete, ustanoviti vojaški analfabetki tečajji. Noben vojak ne sme nepismen zapustiti kadrske službe. Kurze bodo vodili ljudskošolski učitelji, ki bodo za vsakega izučenega vojakova dobili 40 Din nagrade.

— **Izid nagradnega natečaja v zadevi Bersonovih gumijskih pet in podplatov.** Dne 7. maja 1923. je imel sejo razsodiščni odbor v zadevi nagradne tekme za najboljši odgovor glede prednosti nošenja Berso-

novih gumijskih pet in podplatov. Izmed 1524 dospelih odgovorov so bile priznane: I. nagrada v znesku Din 2000 g. Rudolju Kralju, kr. komisarju v Zagrebu; II. nagrada v znesku Din 1000 g. Petru Raduloviću, policijskemu uradniku v Belgradu; III. nagrada v znesku Din 500 gđ. Mili Burkelju, uradniku konzumne zadruge v Ljubljani. Za tem je bilo priznanih 30 nagrad po Din 100 in 50 nagrad po Din 50.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov** tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana Brešt. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Kako odpomoči vinski krizi?

Naše uredništvo je prejelo sledeči dopis:

Spoštovani gospod urednik! V 22. številki Vašega cenjenega lista ste objavili članek, ki se bavi s krizo, ki je zadelo naše vinogradništvo. Ker je ta kriza vedno bolj občutna in ker se ne bo, po mojem mišljenju, v doglednem času zmanjšala, temveč še večala, dovolite tudi meni par pripomb k temu vprašanju.

Popolnoma soglašam z zaključkom omenjenega članka, ki pravi, da je edina rešitev sklepanje ugodnih trgovskih pogodb z državami, kamor bi vino lahko izvažali, da bi nam morala država pomagati s pametno tarifno politiko in da bi morali izboljšati pripravljanje boljših vin, ki se zahtevajo v inozemstvu. To je povsem pravilno, ker le tako bomo lahko odvrnili nevarnost, ki preti našemu vinogradništvu.

A so še druge stvari, ki bi jih hotel omeniti.

V naši državi pridelujemo že zdaj preveč vina in vse kaže, da ga bomo v doglednem času pridelali še več — in to je zlo! V južni Srbiji v okolici Tikveše, Velesa in Prizrena se bavijo s postavljanjem novih vinogradov in to v dobi, ko opuščajo nekod po Dalmaciji in v Banatu stare vinograde. Imamo torej preveč vinogradov, tako da jih ponekod že opuščajo, a kljub temu sadimo še nove vinograde. In to je nezmisel! Saj imamo menda celo neko ministristvo poljoprivrede, a zdi se, da gospodje teh kričečih razmer ne vidijo, ali če jih vidijo, niso menda sposobni spraviti interese raznih pokrajin naše države v sklad in obvarovati naše poljedelce pred škodo. Že tu v Sloveniji, kjer smo na meji, ne moremo izvažati vina. Kam pa ga bo izvažala južna Srbija, nemara v Grčijo, ki ga ima

sama dovolj? In transportni stroški iz južne Srbije do severne meje?!

Južna Srbija je za vino rodovitna kraj in novi vinogradi bodo kmalu producirali več vina, nego ga bodo doma konsumirali. Kaj potem? Nevo nasajene vinegrade bo treba zopet opustiti! To pa je le potrata delovne moči, časa in ljudskega premoženja. Nemara se bo zgodilo, kar se je že nekoč, da bodo pri zgradbi hiš rabili za malto, mesto vode — vino! Še danes ti pokažejo v Velesu hiše, ki so zidane — z vinom! Ali v ministristvu poljoprivrede vse to vedo?!

In še nekaj je. Živimo v časih, ko se je protialkoholno gibanje v vseh državah silno ojačilo. Združene ameriške države so prepovedale vsako opojno pijačo in brez dvoma je, da se bo protialkoholno gibanje tudi v Evropi vedno bolj širilo, dokler ne doživimo, da bo kakšna sosedna država sledila Ameriki. Kam pa potem z našim vinom?

Kako se bomo ubranili vsem tem nevarnostim? Poglejmo nekoliko v zgodovino vinogradništva, mogoče bomo našli tam zaželjeni odgovor.

L. 1908. je bila v italijanskem vinogradništvu taka kriza, da so v okolici Firenze trgatve sploh opustili, ker bi bili stroški trgatve večji, nego bi bil izkupiček za novo vino! Pomagali pa so si vinogradniki s tem, da so grozdje sušili in ga konservirali ter ga prodajali kot rozine itd. Iz mošta so dobivali sladkor, pripravljali so nekak med in sirup in italijanska vlada jim je toliko pomagala, da je priredila mednarodno razstavo vseh proizvodov, ki se dajo kmetijsko-industrijskim potom dobiti iz trte. Podobne slučaje bi lahko navedli tudi iz drugih vinskih dežel.

Zraven smotrene izvozne politike je torej tudi industrijalizacija našega vinogradništva nujna zahteva, da se rešimo preteče krize. Ne mislim tu samo na industrijalizacijo vina, na izboljšanje njegove kakovosti, na proizvodnjo finih desertnih in šampanjskih vin, temveč predvsem na **vinskokemijsko industrijo**, ki nam nudi možnost, da uporabljamo vse, kar nam rodi trta. Iz pečkov lahko dobimo črno barvilo („reben-schwarz“), iz 100 kg pečkov se dobi tudi 10 kg olja. Iz grozdja samega lahko dobimo „vinsko olje“, tudi čreslovino ali tanin lahko proizvajamo kemijskim tani. V Franciji pridelujejo še danes iz popolnoma zdravega vina je-sih itd. itd. Ni moj namen, da bi tu podrobno našteval vse proizvode, ki nam jih daje vinskokemijska industrija, o tem morebiti drugič podrobneje, hotel sem le opozoriti na to, da se bo morala naša kemijska industrija

pobaviti tudi s to stranjo v korist vinogradništvu.

Zraven pametne izvozne politike, se mi zdi, da moramo torej tudi smotreno delati na tem, da dobimo **vinskokemijsko industrijo**, le tako nam bo mogoče, da obvarujemo naše vinogradništvo pred večjo škodo.

A. P., vinski potnik.

Dopisi.

d Iz Šenčurja. V noči med 9. in 10. t. m. je plat zvona naznanil — ogenj. Vse je preplašeno planilo po koncu. In že prvi pogled je nudil strašen prizor. V plamenih je bila sredi vasi Žumrova hiša in gospodarsko poslopje. Ogenj je uničil hišo, hlev, pode, svinjake, z eno besedo vse, z vsemi letošnjimi pridelki. Hvala Bogu, da so v zadnjem hipu iz plamenov rešili malega sinka Peterčka. Sosedu Štritu pa so postali rop plamenov podi, seveda tudi z vsemi pridelki. Oba pogorela imata veliko škodo, posebno pa še omenjeni Žumer. Pri tej priliki se je zopet pokazalo, kako potrebno in koristno je gasilno društvo — Bogu v čast in bližnjemu v pomoč. Komaj se je začel glas, da gori, so bili že pri rešilnem delu z brizgalno naši vili gasilci. Z neumorno požrtvovalnostjo so se pod vodstvom svojega načelnika porazdelili ter najprej ogenj lokalizirali in rešili, kar se je rešiti dalo. Zabranili so, da se plameni niso mogli dalje širiti. Smelo trdim, da je pri zadnjem požaru to človekoljubno društvo s svojo delavnostjo rešilo milijone sosedov in celi vasi. Gorje vaščanom, če bi se ogenj dalje razširil! Pol Šenčurja bi bilo danes žalostno pogorišče. Zato čast in hvala gasilcem in vsem, ki so pridno pomagali. Na pomoč so prihiteli tudi sosedna društva iz Kranja, Preddvora, Luž in Vogelja. Tudi tem srčna hvala! Oguja reši nas o Gospod!

d Koseze pri vodicih. V Šmartnem se je 9. t. m. ponesrečil tesarški pomočnik J. Podgoršek. V ponedeljek jutraj je šel na delo preko brvi nad potokom, ki teče tamkaj. Prijel pa ga je krč in padel ob kraju v malo mlakužo, kjer je obležal nezavesten. Pomoč je prišla prepozno in je na-

slednji dan umrl. Zapušča ženo in nepreskrbljenega otroka. N. v m. p.!

d Križe pri Trziču. Ponoči od 11. na 12. t. m. je izbruhnil na žagi barona Borna v Pristavi požar, ki je uničil skoro celo skladišče desk. Goreti je začelo okoli 1. ponoči. Tržiška požarna bramba je s pomočjo ljudi omejila požar, da ni uničil tudi opekarne in žage v bližini. Dobro se je obnesla nova motorna brizgalna. K požaru so prihiteli tudi gasilci iz Dupelj. Škodo cenijo na milijon kron.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

XVI.

Gnojenje travnikov.

Kako važno je razumno gnojenje travnikov, sledi že iz tega, ker odvzamemo zemlji s senom mnogo več hranilnih snovi nego n. pr. s pšenico. S 23 met. stoti sena odvzamemo zemlji sledeče množine (v oklepajih navajam množine, katere odvzamemo zemlji s 10 metr. stoti zrna in s 22 metr. st. slame): 38.7 (30.8) kg dušika, 50 (26.2) kg kalija, 11.2 (13) kg fosforove kisline in 28.7 (6.9) kg apna. Dobro gnojeni travniki nam dajo več sena, a tudi boljše seno, kar pride zopet naši živini in s tem vsemu našemu gospodarstvu v prid. Za gnojenje travnikov lahko uporabljamo vsa gnojila: hlevski gnoj, gnojnico, kompost in umetna gnojila.

Hlevski gnoj deluje na travniku prav dobro, če smo z njim pravilno ravнали. Treba ga je peljati že prav zgodaj na travnik, najbolje po suhem in mirnem vremenu. Spomladi ga je treba ogrebsti, odstraniti nerazkrojene kupe, da lahko mlada trava prokne iz zemlje. Zanimivo je razmerje med travnikom, ki je bil gnojen s hlevskim gnojem in onim z umetnimi gnojili. 1000 kg hlevskega gnoja na 1 oral daje (po poročilih prof. Mandekiča) 15 q sena in 12 q otave; 200 kg superfosfata in 100 kg 40 odst. kalijeve soli 15.5 q sena in 7 q otave; 250 kg Tomasove žlindre in 100 kg 40 odst. kalijeve soli 16.5 q sena in 8.5 q otave; 150 kg čilskega solitra daje 14 q sena in 10.5 q otave. Iz navedenih števil sledi, da deluje umetna gnojila predvsem pri senu, a hlevski gnoj pri otavi.

Gnojenje travnikov samo s hlevskim gnojem pa ima svoje slabe strani. Predvsem nam lahko kmalu zmanjka hlevski gnoj za druge rastline, ki ga še boljše izrabijo kakor travnik. S hlevskim gnojem pa damo travnikom razmeroma preveč dušika in premalo fosforove kisline. Z enostranskim dušičnatim gnojenjem pospešujemo sicer rast trave, a zabranjujemo rast detelje. Radi tega je priporočati, da dodamo hlevskemu gnoju tudi fosforovo kislino, in sicer 200 do 300 kg Tomasove žlindre ali 150 do 200 kg superfosfata. Vendar pa je dobro gnojiti travnike vsaj vsako četrto ali peto leto.

Namesto hlevskega gnoja rabimo pogostoma za travnike gnojnico, a to mora biti res gnojnica in ne deževnica! Kdor nima posebne, pravilno zidane gnojnične jame, tudi ne bo imel dobre gnojnice! Z gnojnice dobi travnik zopet mnogo dušika, a premalo fosforove kisline, radi tega bomo istočasno uspešno otajali umetna gnojila. Prav lepe uspehe dosežemo, če dodamo gnojnici 500 kg Tomasove žindre ali 300 kg superfosfata, kar ugodno vpliva na rast trave in detelje.

Med najboljša in najcenejša gnojila za travnike pa spada brezdvomno kompost ali mešanec, ki ga potrosimo jeseni, a spomladi odstranimo nesprnelne ostanke.

Izmed umetnih gnojil se prilagajajo travnikom sledeča:

Tomasova žindra daje travnikom potrebne množine fosforove kisline, v začetku lahko gnojimo z večjimi množinami (300 do 400 kg) pozneje bo zadoščalo tudi manjše (200 kg vsako drugo ali tretje leto). Ko smo posuli travnik s Tomasovo žindro, ga povlečemo z brano, da se gnojilo bolje pomeša z zemljo. Spomladi pa je treba vnovič prevleči z brano. Tomasovo žindro trosimo jeseni: lepe uspehe so dosegli s trošenjem v 2 obrokih, jeseni in spomladi, kar je povišalo pridelek otave. Spomladansko trošenje deluje pa šele pri otavi. Kdor ni gnojil jeseni s Tomasovo žindro, naj opravi to pozimi, meseca februarja je že prepozno! Tomasova žindra pa ima še eno prednost, ker vsebuje do 60 odstotkov apna, bomo dobili za našo živino dovolj apnene krme, ki je za rejo lepe živine najnuj potrebna.

Razen Tomasove žindre prilaga za jesensko gnojenje tudi apneni dušik v poštevi, zlasti pa tedaj, če nimamo dovolj gnojnice, ali če je ne moremo vsled različnih ovir razvažati na travnike. In sicer se priporoča za jesensko gnojenje travnikov, rovt in pašnikov 300 do 400 kg superfosfata, 100 kg kalijeve soli in 75 do 100 kg apnenega dušika. Ta gnojila trosimo v pozni jeseni, vendar pa se apneni dušik ne sme mešati ali istočasno raztresati s superfosfatom.

Tudi superfosfat se travnikom dobro prilaga. Trosili bomo 250 do 300 kg na 1 ha in ker vsebuje lahko topljivo fosforovo kislino, ga lahko trosimo spomladi. Najboljše pa deluje, če ga trosimo v dveh obrokih, prvi obrok jeseni, drugi obrok spomladi. Na vlažnih tleh ne smemo uporabljati superfosfata, pač pa na težkih tleh in na zemlji, ki vsebuje mnogo apna. Na lahkih tleh, na zemlji, ki vsebuje malo apna, in na vlažnih tleh pa bomo raje trosili Tomasovo žindro.

Izmed kalijevih gnojil se prilaga travnikom najbolje 40 odst. kalijeva sol, 150 do 300 kg na 1 ha. V naših krajih je gnojenje s kalijevimi gnojili tudi radi tega priporočati, ker delajo zemljo vlažno in varujejo tako rastline pred sušo in pred poznimi mrazovi. Kalijeva gnojila delujejo najboljše na lahkih tleh, ker imajo težka tla že itak mnogo kalija. Posebno lepe uspehe pa so dosegli z gnojenjem s 40% kalijevo soljo (100 kg) in s Tomasovo žindro (250 kg), istotako s 40

odst. kalijevo soljo (100 kg) in s superfosfatom (200 kg). Zmes kalijeve soli in Tomasove žindre pa je treba posipati najkasneje v 36 urah, drugače nastanejo kepe.

Za gnojenje travnikov lahko rabimo tudi še ostala umetna gnojila, in sicer: apno (1500 do 2000 kg na 1 ha), apneni dušik (100 do 200 kg) čilski soliter (150 do 200 kg), amonijski sulfat (100 do 200 kg).

Čilski soliter trosimo v treh enakih obrokih, prvi obrok v zgodnji pomladi, kadar začne trava poganjati, drugi obrok 3 do 4 tedne pozneje in tretji obrok zopet čez 3 tedne. S čilskim solitrom lahko rabimo tudi Tomasovo žindro in 40 odst. kalijevo sol (100 + 200 + 100 kg).

Amonijski sulfat deluje na lažjih tleh boljše nego čilski soliter, sipljemo ga lahko v pozni zimi ali v zgodnji pomladi. Da bo amonijski sulfat uspešno deloval, se razvidi že iz tega, ker vsebuje v 100 kg toliko dušika, kakor 800 litrov gnojnice. Vsekakor pa ga moramo vselej zgodaj rabiti, dokler je v zemlji še kaj vlage. Če smo rabili za spomladansko gnojenje travnikov superfosfat (300—400 kg) in kalijevo sol (100—150 kg), bomo s pridom gnojili še s 50 do 75 kg amonijskega sulfata.

Apneni dušik deluje na travnikih le počasi, trositi ga moramo tekom zime ali v zgodnji pomladi, vsekakor pa predno prične rast. S superfosfatom ga ne smemo mešati, temveč ga moramo trositi približno 8 dni pred ali za njim. Za jesensko gnojenje se priporoča zraven apnenega dušika še kalijev superfosfat (50 do 100 kg + 200 do 300 kg).

Z apnom bomo gnojili, če je zemlja na apnu res revna, velja pa pravilo, da bomo gnojili raje z manjšimi množinami, zato pa večkrat. Za težka tla 25 do 35 met. stotov, za srednja tla pa 15 do 20. Dobre uspehe je dalo gnojenje z apnom, Tomasovo žindro in 40 odst. kalijevo soljo (800 + 250 + 100 kg).

(Dalje sledi).

g Vrednost denarja. 100 dinarjev velja 6 švicarskih frankov 20 centov. Na zagrebški borzi stane 1 dolar 92.5—93 Din, 100 avstr. kron 0.133—0.1335, 1 češkoslov. krona 2.78—2.80, 1 angl. funt 425, 100 maž. kron 1.025, 1 napoleon 335—355.

Tržne cene.

Živina. Na zagrebškem sejmu 13. t.m. so bile nastopne cene za kg žive teže: domači voli I. 11—12.5, II. 10—11, bosanski voli I. 11, III. 8, teleta I. 13.75—16, II. 15, svinje I. 22.50—23.50, II. 21.50—22 Din. Cene goveji živini so padle. — V Mariboru so bile 10. t.m. sledeče cene za kg žive teže: debeli voli 12.75—13.50, poldebili voli 12—12.50, plemenški voli 11.25—12, biki za klanje 8.75—10.50, klavne krave debele 12—13.75, krave za klabasanje 7.75—9.50, molzne krave 9.50—12.50, breje krave 9.50—12.50, mlada živina 11.75—13.75, teleta 15—15.75.

Prešiči. Na svinjskem sejmu v Mariboru so bile 13. t. m. cene v Din: prasci, 5 do 6 tednov stari, 200—275, 7 do 9 tednov 300—500, 3 do 4 mesece 575—875, 5 do 7 mesecev 1200—1300, 1 leto 1425—2500. En kg žive teže se je tržil po 20 do 25, mrtve pa po 28.75 do 30.

Žito. Na novosadski žitni borzi so bile 16. t. m. nastopne cene: Pšenica: baška, 75 kg, 2—3 odst. primesi, 1 vagon 400; baška, 76—77 kg, 2—3 odst., 1 vagon 410; baška, 77—78 kg, 2—3 odst., 2 vagona 415; baška nova, 78—79 kg, 1 odst., 6 vagonov 350; baška nova, 1 vagon 375. Ječmen: baški, 64—65 kg, 2 vagona 285. Oves: baški, ponudba 320. Turščica: baška, 4 vagoni 300—305; baška, pariteta Brod na Savi, 6 vagonov 317.5; baška, na ladji, Sisak, 30 vagonov 320. Moka: baška „0“, 1 vagon 650; „2“, 2 vagona 587.5—600; „5“, ponudba 565; „6“, 1 vagon 470; „7“, ponudba 415. Otrobi: baški za september, oktober, november, 14 vagonov 150.

Jaica. V naši državi so cene zelo različne. Ponekod v Sloveniji se dobi komad še po 1 Din, dočim so v glavnem povprečne cene za komad med 1.20—1.25 Din.

Vino. Toplo vreme je izglede vinske trgatve izboljšalo, da si ne povsod v enaki meri. V splošnem se v naši državi še v dno lahko računa vsaj na zadovoljivo vinsko letino. Zadnje deževno vreme, ki je ogroževalo vinograde, je povzročilo, da se je položaj na vinskem trgu zboljšal. Hrvatsko belo vino, 7—8 odstotno se je tržilo po 2.50—2.25 Din, boljše, 8—9 odstotno po 3—3.50 Din. Cene so se uvrstile tudi v Vrhu, Dalmaciji in Sloveniji. Velike zaloge lanskega vina imajo zlasti vinogradniki v ljutomerskem, mariborskem, ormoškem, bizelskem in ptujskem okraju. Predlanskega vina ni več mnogo v zalogah ter se prodaja po 8.75—10.75 Din po litru.

Seno se je v Zagrebu tržilo pretekli teden po 70—100, slama po 30—75 Din.

Les. Cene za les, postavljen na slavonsko postajo, so bile pretekli teden sledeče: hrastovi hlodi I. 2000—2200, II. 1400—1600, hrastovi hlodi za furnirje 2400—2700, fino hrastovo blago 2500—3500, hrastovina na zrcalni rez 3000—4000, hrastovi buli 2000 do 3000, francoske dožice 1000 komadov 15.000 do 18.000, sirovi frizi ozki 1000—1200, široki 1400—1600, bukovni hlodi I. 250—350, bukovni frizi 750—850, javorjevi hlodi I. 720 do 800, jasenovi hlodi I. 500—650, brestovi hlodi I. 450—550, mehko tesano blago 350 do 450, mehko žagano blago 550—650, brzjavni drogi hrastovi 50—70, železniški pragi hrastovi 33—51, bukovni 40—50, drva za kurjavo bukova I. vagon 2750—3200, II. vagon 2200—2300, mešana 2400—2700, oglje vagon 10.000—11.000 vagon. Na tržaškem trgu notirajo: jelkine deske v vseh dimenzijah 260—280 lir kubični meter, igličasti oblikovci 240 do 260 lir, bukovni evaporirani 460—480, prirodni 370—400 lir za kubični meter.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

»O, gospodar moj,« je odvrnila Luneta, težko diha je in žalostno, »mного žalostnega sem videla, — kako sem morala zate lagati in goljufati!«

Na te besede se je Peter Bureš dvignil in jo odpeljal iz množice, ki je stala radovedna v bližini. »Govori potihoma!« je dejal in se nagnil k njej, da bi jo čul razločnejše.

»Mного žalostnega sem videla,« je ponovila ciganka z vzdihljajem. »Danes dopoldne je prišel spreved iz Dubne nazaj v Občovo. Bilo je mnogo mož. Po dva in dva sta nosila mrliča. Spremljala jih je velika množica žena in otrok, ki so jokali, kričali in preklinjali Dušničane in tebe, moj gospodar. Iz hiš so prihitele matere, sestre, očetje, objemali mrtvece ter prisegali maščevanje Dušničanom. Dušničani so se pridružili grožnjam in ravnotako tudi prebivalci vseh sosednjih vasi, ki so prihiteli na vest o boju ter postali vsi razkačeni, ko so videli trupla padlih. Neka stara ženska je prinesla križ ter podoba matere Božje s svete gore in jih posvala, da so nanju prisegli. Kapucin iz Miška, ki je prenočeval v Občovu, jim je nato moral brati mašo in jih blagosloviti. Po maši sem jim morala vedeževati in prerokovala sem jim zmago, tebi pa smrt, sicer bi me bili pretepli.«

»Prav si storila,« je dejal Peter Bureš smehljaje, ko ga je Luneta pri teh besedah pogledala boječe. »Vzbuditi se jim mora pogum, da nastane iz cele zadeve kaj poštenega. Pri-poveduj dalje.«

»Stari Mika,« je nadaljevala Luneta, »se je vrgel v obupu na truplo svojega sina ter je preklinjal gozd, pogodbo z vojsko in cesarico. Potem pa je poslal več vozov v Dobriš k cesarskemu dobavitelju, da bi dobil orožje in ga razdelil po vaseh. Dobavitelju je sporočil, da rabi orožje proti upornikom, ki hočejo pričeti kmečko vojno. Čula sem, da bo dobil orožje, zakaj Mika ima veliko opravka z dobavitelji in častniki ter je dobro zapisan pri gospodi in uradnikih kot zvest podložnik.«

»Za vraga!« je zaklical Peter Bureš in udaril z ного ob tla. »Orožje, orožje, kje naj vzamem orožje?«

»Se bo tudi dobilo,« je naenkrat zamrmral globok glas za njegovim hrbtom. Bureš se je ozrl. Pod lipo je sedel njegov stari znanec Jakob

Cercog, brusač, bivši tihotapec iz Bavarske, ki je brezbržno vrtel kolo, ne da bi pogledal kvišku, pritiskal nož ob kamen, da je cvrčalo in so odskakavale iskre. Peter Bureš, ki se je radovedno ozrl nanj, je kmalu zopet izgubil upanje, ko je spoznal govornika, ter je zaničljivo skomignil z rameni in dejal: »Tvoje nože in škarje morebiti, ti bavarski cmok? S temi se hočeš baje bojevati proti cesarskim puškam?!«

Se bo dobilo,« je ponovil brusač mirno in ravnodušno, ne da bi se ozrl od svojega dela. »Ko boš gotov s svojo ciganko, dovoli meni uro audijence, plemeniti vojskovodja.«

»Gotov sem!« je dejal Peter Bureš, ki so se mu prepričevalne besede brusača vseeno zazdele verjetne. Tudi je poznal moža iz obmejnih gozdov, kjer ga je večkrat srečal na čelu tihotapske družbe. Obmejni stražniki in financarji so se ga bali kot zelo zavratnega in nasilnega tihotapea. Ko se je dvignil od svojega brusilnega kamna, vrgel nož v stran, vtaknil roke v žepe in stopil z enakomernim mimnim korakom k Petru Burešu, se je lahko videlo, da se za njegovim brusaskim poslom skrivajo drugi bolj zapleteni nameni. Iz njegove obleke ni bilo mogoče sklepati na ubožnost, v kateri žive navadno brusači, ki potujejo od vasi do vasi. Položil je roko na Petrovo ramo, pomignil ciganki, naj se odstrani, in je izpregovoril z mimnim glasom:

»Peter Bureš, poznamo se in ne bomo dolgo besedičili. Ljudje našega kova se ne izdajo. Povej mi najprej, ali si dober patrijot?«

»Hm, da, tako na svoj način,« je odgovoril Peter Bureš nestirno.

»Ali imaš rad cesarico?« je vprašal brusač dalje.

»Kaj za vraga je meni mar cesarice! Marija Terezija me lahko piše v uho, — menim, da se hočeš norčevati z menoj!« je zaklical Peter Bureš jezno in se obrnil, da bi odšel.

Brusač pa je mirno nadaljeval: »Dobro, ti si patrijot na svoj način, ti ne ljubiš cesarice, — jaz pa nisem noben brusač, temveč vohun, hujskač in upornik v bavarski službi.«

»Lep posel!« se je zasmejal Peter Bureš in se obrnil zopet k govorniku.

»Da,« je dejal Jakob Cercog, ne da bi se pustil prekiniti. »Tako je. Že nekatera vstaja je bila moje delo. Tvoje ostro oko divjega lovca bi ne smelo prezreti, da tiči v meni nekaj drugega kakor pa navaden brusač. Za vraga, iz gospodarja pet-

deset milj dolge meje ne postane nikoli navaden brusač! Njegova milost bavarski knez je tudi dobro uvidela, da je bolje, ako me ima za zaveznika, kakor pa se vojskovati z menoj, in zato me je najela za ta posel pod sijajnimi pogoji. Sedaj itak ni nič z tihotapstvom, sem si mislil, ker ni nobenih mej več, — in sprejel sem ponudbo. Ako mi obljubiš, da napraviš kaj takega, da bodo v Pragi in na Dunaju verjeli samo osem tednov dolgo, da je zopet izbruhnila kaka kmečka vojna ali pa kaka husitska vstaja, dobiš od mene orožja, municije in denarja, kolikor boš hotel in kolikor bodo mogli zapiti tvoji ljudje.«

»Vse, vse ti obljubim!« je zaklical Peter Bureš v veliki razburjenosti. »Vse, kmečko vojno, umore, ropanje, tisoč požganih gradov, samo orožja, orožja mi daj!«

Prijel je Jakoba Cercoga za ovratnik in pričel naglo govoriti vanj: »Glej, že so se drugi zvezali z Občovanci. Kmalu bodo dobili Dušničani svoje zaveznike, zakaj kmetje v dolini posnemajo kmete v gorah, sovražijo se brez pravega vzroka seveda, zato pa tem hujše, mogoče samo zato, ker bivajo eni v dolini, drugi pa na gori. Po dogodkih zadnje noči ne morejo več nazaj. Se danes pošljem sle v vse vasi onstran Litavke ter jih pozovem, da se naj pridružijo naši pravični stvari. Vse bo šlo. V štirih tednih bodo vsa brda v ognju, samo orožja mi daj. Poglej, tam že prihajajo od vseh strani postopači in brezposelni, da bi poizvedeli, kaj se je zgodilo ponoči. Sedaj so samo radovedni in zijajo neumno v svet, ako pa potisneš takemu tepcu puško v roke, postane grozen človek. Samo orožja, orožja!«

»Dobro!« je dejal brusač. »Danes ponoči pojdi ti z nekaterimi svojimi prijatelji z menoj v gozd k ogljarjem na Trebošni, tamkaj imam svojo zalogo. Sedaj pa pojdi proč od mene, da ne bodo ničesar opazili, tamkaj se že nekdo plazi okoli nas ter skuša prisluškovati!«

»To je Kejnoh,« je dejal Peter Bureš zaničljivo, »tega se ni bati, tepea. Torej na svidenje zvečer med vasjo in Lehoto.«

Peter Bureš se je vrnil k kmetom, poklical divje lovce in pričel glasno govoriti: »Bratje! Imam zanesljive vesti, da hočejo Občovanci pričeti veliko vojno proti nam, da bi oropali Dušniku vse imetje in pognali dušničanske kmete na beraško palico. Povsod iščejo zaveznike in že so se jim pridružili prebivalci Dubne, tem pa bo kmalu sle-

dile vasi Dubenec, Liha, Langlhota in vse vasi onstran gozda, samo da bi dobile svoj delež pri plenu in da bi smeli pustošiti naš lepi gozd po mili volji. Treba je, da se branimo do zadnjega moža, dokler še stoji v gozdu kako drevo. Naši bratje v dolini nas ne bodo zapustili, pomagali nam bodo v pravičnem boju. Že vidim med vami poštene sosedo, ki so prihiteli na prvo vest o boju, da nam priskočijo na pomoč. To pa še ni dovolj. Vse vasi v dolini se morajo zvezati z nami. Zato sem sklenil, da odpošljem sle v vse vasi ob Litavki. Vsi, ki imate prijatelje in sorodnike v teh vaseh, pojdite k njim, povejte jim zakaj gre in v treh dneh se zopet zberite v Dušniku. Za orožje vam ni treba skrbeti. Gospod, ki stoji na strani pravičnega, bo storil, da nam ne bo treba stopiti brez orožja proti sovražniku. Povejte jim, da je treba zaščititi in braniti vaše imetje, vašo pravico in da bo kmalu prišla vrsta nanje same v tem brezpravnem času, ako vas premagajo Občovanci. Povejte jim, da moramo držati skupaj v tej dobi nezakovitosti, da si moramo sami poiskati pravico. Pojdite in opravite dobro svojo stvar!»

(Dalje prih.)

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Žaga

s polnojarmenikom ali z več
venecijankami se

vzame v najem ali kupi.

Ponudbe na upravo lista pod
»BODOČNOST«.

Kupim

vsako množino **tramov** in vseh vrst
rezanega in **okroglega** lesa. — Po-
nudbe z »noto«, obveznimi cenami in
dobavnim časom pod »Prodaj« na
upravo »Ljudskega tednika«.

Nov pisalni stroj

znamke »Stoewer Record« se proda.
Naslov pove uprava lista.

Nosite Palma

kaučuk pete! **kaučuk potplate!**

Boljše in cenejše so kot usnje. Elastična hoja, varstvo proti vlaži.

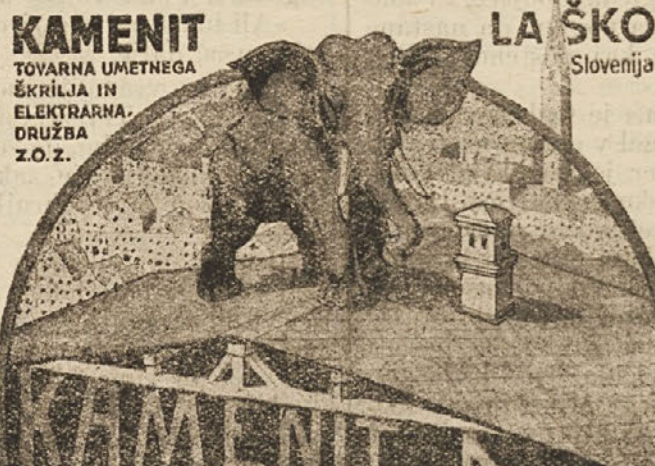

Portland - cement

v vsaki množini in po tovarniški ceni vedno v zalogi.
Trgovci dobijo primeren popust. Prodaja se od 50 kg
naprej. **Prodajni urad Portlandskega cementa,**
Ljubljana, Dunajska cesta št. 31.

KAMENIT
TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA
DRUŽBA
Z.O.Z.

LAŠKO
Slovenija

Azbetno - cementni škričlj
znamke „KAMENIT“
dobavlja tovarna »KAMENIT« na Laškem.
Proračuni in obiski brezplačno!